EESTI LEADER LIIT

Huvikaitsetegevuse uudiskiri

November 2026 — omavalitsuste toetuskirjad LEADERi jätkumiseks

Oktoobris keskendusime omavalitsuste toetuskirjade kogumisele LEADERi jätkumiseks perioodil 2028–2034. Anname ülevaate, kui palju kirju on laekunud, milliseid LEADERi tulemusi vallad ja linnad neis esile tõstavad ning mis kirjadega edasi saab. Lõpus tutvustame maaelupakti uut poliitikajuhendit.

1. Toetuskirjade kogumine: 51 kirja ja kaart

Oktoobris kogusime LEADERi jätkumiseks toetuskirju omavalitsustelt. Tähtajaks on laekunud **51 toetuskirja**, mille on saatnud 48 omavalitsust, lisaks Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaa omavalitsuste liidud. Kirjade laekumist saab jälgida Eesti kaardil:

LEADERi toetuskirjade kaart

> **Kui mõni vald on kirja saatmisega hilinemas, palun saatke see nii kiiresti kui võimalik.**

2. Mida vallad oma kirjades esile tõstavad?

Vallad ja linnad näitavad oma toetuskirjades, et LEADER/CLLD on toonud maale töökohti, teenuseid, kogukonnamaju ja turvalisust – ning seda kohaliku otsustamise kaudu, mida ükski teine meede samal moel ei võimalda. Täielik kokkuvõte: https://leaderliit.eu/kokkuvote-leader-clld-tulemused-ja-moju-valdade-toetuskirjades/

Mastaap: sajad projektid ja miljonid eurod. Hiiumaal on toetatud 575 projekti, Rohelise Jõemaa Koostöökogu piirkonnas 330 ja Põlvamaa Partnerluskogu piirkonnas eelmisel perioodil 183 projekti. Rapla vallas on aastatel 2009–2026 toetatud 324 projekti 4,33 mln euroga, mis on käivitanud 7,25 mln euro eest investeeringuid. Jõgeva vald toob välja 2,46 mln eurot ettevõtlusse ja 2,17 mln eurot kogukondadele.

Ettevõtlus ja töökohad. LEADER on maal sageli ainus realistlik rahastus mikro- ja väikeettevõtjale. Türi vallas on viimase kümne aastaga loodud 52 uut ja kaasajastatud ligi 100 töökohta. Hiiu Pagar, mida LEADER toetas 160 000 euroga, annab täna tööd 63 inimesele. Ruhnul käivitati Baltikumi esimene vetikakasvatus, Jõelähtme vallas taaskäivitati Neeme külapood koos pagaritöökojaga.

Kogukonnamajad ja elukeskkond. Peaaegu iga kiri nimetab renoveeritud rahva-, seltsi- ja külamaju ning spordi- ja vabaajarajatisi. Vallad toovad välja ka nutikaid väikelahendusi, nagu Kanepi telefonipõhise sissepääsuga spordiruumid ja Põlvamaa kümne küla kogukonna pakiautomaadid.

Turvalisus ja kriisivalmidus. LEADERi toel on ehitatud või laiendatud vabatahtlike päästjate depoosid (Kaberneeme, Aruküla, Järva-Jaani), soetatud Muhu Merepäästeseltsile päästekaater ning loodud kerksuskeskusi ja pelgupaiku. Rohelise Jõemaa Koostöökogu sai Siseministeeriumilt tiitli „Aasta vabatahtlike päästjate toetaja 2025“.

Kultuuripärand, kohalik toit ja turism. Kihnu peab LEADERit hindamatuks UNESCO vaimse pärandi nimekirja kuuluva kultuuriruumi hoidmisel. Hiiumaal LEADERi toel alguse saanud Kärdla kohvikutepäevast on kasvanud üle-eestiline liikumine, kus igal suvel toimub üle 150 kodukohvikute päeva.

Noored, eakad ja sotsiaalne kaasatus. Mitu valda seob LEADERi otse noorte maale jäämisega. Vinni vallas ehitas MTÜ Johanna lagunevast kortermajast erivajadustega inimeste päevakeskuse ja toetatud elamise üksuse.

Koostöö ja võrgustikud. Rohelise Jõemaa Koostöökogu on viinud ellu 40 koostööprojekti üle 60 partneriga. Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu sõnul on tegevusrühmad kujunenud piirkondlikeks võrgustikeks, mis tunnevad kohalikke inimesi ja suudavad suunata raha sinna, kus mõju on suurim.

Kirjadest joonistub välja neli järeldust:

- **Väikesed summad, suur võimendus:** paljud toetused jäävad 10 000–50 000 euro vahele, kuid neist on sündinud uued tooted, külapoed ja töökohad. Sageli on omaosaluse tasunud omavalitsus.
- **Tühimik, kuhu teised meetmed ei ulatu:** kogukonnamajad, külaplatsid, päästjate hooned ja kerksuskeskused, mille rahastamiseks puudub omavalitsusel või riigil kohustus või raha.
- **Suurim mõju äärealadel:** saartel, idapiiril ja struktuurimuutuste piirkondades, nagu Ida-Virumaa.
- **Sama oluline kui tulemus on viis, kuidas see saavutatakse:** otsused tehakse kohapeal omavalitsuste, ettevõtjate, vabaühenduste ja elanike koostöös.

> *Saavutatust lähtudes taotlevad kirjad LEADERile 2028–2034 tagatud rahastust ja kohaliku otsustusõiguse säilimist.*

3. Kirjad liiguvad edasi Euroopa tasandile

Kogutud toetuskirjad saadame ELARDi vahendusel edasi Euroopa Komisjonile ja Euroopa Parlamendile. Nii jõuab Eesti omavalitsuste ühine sõnum ka nendeni, kes kujundavad järgmise perioodi ELi rahastusraamistikku.

4. Uus maaelupakti poliitikajuhend

28. oktoober 2026, maaelupakti tugibüroo (Rural Pact Support Office)

„Policy Briefing: How to foster integrated approaches for rural areas in the National and Regional Partnership Plans“ — ruralpact.rural-vision.europa.eu

Juhend annab praktilisi soovitusi, kuidas lõimida maapiirkondade integreeritud arendamine 2028–2034 riiklikesse ja piirkondlikesse partnerluskavadesse (riigiplaanidesse). See on suunatud riiklikele, piirkondlikele ja kohalikele omavalitsustele, kodanikuühiskonnale ja teistele maaelu osapooltele. Juhend kirjeldab, kuidas koostada integreeritud maapiirkondade strateegiaid, kaasata osapooli ja koordineerida toetust eri poliitikavaldkondade ning rahastusvahendite vahel. Lisatud on näiteid meetmetest üle Euroopa.

Täname kõiki omavalitsusi ja tegevusrühmi, kes on toetuskirjade kogumisele kaasa aidanud. Hoiame teid edasiste arengutega kursis.